

Vuoden 2027 talousarvion ja taloussuunnitelman 2027–2029 valmisteluohjeet

Kuntalaki § 110:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvio ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käytötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Suunnitteluprosessi

Valtuusto hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman kokouksessaan 7.12.2026.

Kunnanhallituksessa talousarvio käsitellään 30.11.2026. Lautakunnissa talousarvioesitykset pitää olla käsitelty lokakuun 2026 loppuun mennessä.

Talousarvion tulee pohjautua päivitettyyn kuntastrategiaan sekä voimassa oleviin suunnitelmiin (mm. taloussuunnitelma, talouden tasapainottamisohjelma, valtuuston kannanotot, voimassa olevat linjaukset yms.).

Talousarviovalmistelussa tulee huomioida toimintaympäristön jatkuva muutos ja siihen varautuminen.

Toiminnalliset tavoitteet

Kaikkien tavoitteiden tulee olla helposti mitattavia ja seurattavia. palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet ovat valtuuston nähden sitovia. Toiminnallisten tavoitteiden osalta huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden laatuun ja mitattavuuteen. Tiedot tulee lisäksi saada siten, että ne ovat tilinpäätösvaiheessa käytettävissä. Mieluummin vähän laadukkaita tavoitteita, kuin paljon epämääräisiä tai huonosti mitattavia tavoitteita. Tavoitteet tulee olla johdettavissa kuntastrategiasta. Toiminnallisten tavoitteiden tulee olla toteutettavissa talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa.

Määrärahat ja tuloarviot

Määrärahat ja tuloarviot viedään kustannuspaikka- ja tilitasolla suoraan budjetointiohjelmaan. Tarvittaessa budjetointi voidaan tehdä myös toiminto- tai projektitasolla.

Investoinnit budjetoidaan projektitasolla.

Mahdolliset muutokset kustannuspaikoissa, toiminnoissa tai projekteissa sekä tarpeettomista kirjaustunnisteista ilmoitetaan pääkirjanpitäjälle ja talous- ja hallintojohtajalle.

Varsinaiseen talousarvionkirjaan tulevat tulosaluetasolla vain toimintatulot ja –menot sekä toimintakate. Palvelualueen kappaleen kohtaan ”keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2027” pitää lyhyesti perustella määrärahoja ja tuloarvioita etenkin tilanteissa, joissa muutos aiempaan on merkittävä.

Taksat

Taksoja tulee tarkastella ja korottaa vähintään yleisen hintatason nousua vastaavasti. Taksoissa tulee huomioida myös arvonlisäverokantojen muutokset. Elinympäristölautakunnan tulee päättää taksoista viimeistään 29.9.2026

Poistot

Poistot syötetään taloussuunnitteluun keskitetysti taloustoimiston puolesta viimeistään 6.10.2026.

Investoinnit

Käyttömenoksi katsottavan verottoman irtaimen omaisuuden hankintaraja on 10 000 euroa (alv. 0 %). Yli tämän maksavat hyödykkeet ovat aktivoitavia ja ne kuuluvat investointiosaan. Aktivointiraja on hyödykekohtainen.

Investointitaso on saatettava vuosikatteen näkökulmasta tarkasteltuna kestävälle tasolle. Kaikkien investointien osalta on tehtävä priorisointia ja investointien tulee painottua tuottavuutta ja kustannustenhallintaa edistäviin investointeihin. Jokainen investointiesitys on perusteltava. Lautakuntien talousarvioesityksiin tulee sisällyttää myös investointiosaa koskeva esitys. Investoinnit budjetoidaan projektitasolla. Kunnanhallituksen/ valtuuston mahdollinen etukäteisohjeistus investoinneista ja/tai -kustannuksista on otettava esityksissä huomioon.

Henkilöstö

Esihenkilöt ja viime kädessä palvelualuejohtajat tarkistavat ja budjetoivat oman vastuualueensa vakinaisten ja pitkien määräaikaisten (yli puolivuotta) vakanssit sekä lyhyiden (alle puolivuotta) määräaikaisten henkilöiden palkkamäärärahat.

Kaikkien henkilöiden palkat on merkitty henkilönumeroittain budjetointiohjelmaan. Uusien määräaikaisten (nimi ei vielä tiedossa) nimitiedoksi merkitään määräaikainen 1, määräaikainen 2, jne. Uuden rivitiedon jokainen pystyy omatoimisesti lisäämään ohjelmaan. Lisätietoja tarvittaessa antaa hallintosihteerit/ pääkirjanpitäjä.

Palkat budjetoidaan henkilönumeroittain. Budjetointiohjelmaan pohjatiedoksi luetaan valmiiksi lokakuun tilanteeseen perustuvat vakituisen ja määräaikaisen henkilöstön palkkatiedot.

OVTES:n pelut tulee olla hyväksyttyinä viimeistään 15.9.2026.

Palvelualueet budjetoivat omien toimielinten palkkiot (luottamushenkilöt) viimeistään 15.9.2026

Toimintaympäristön muuttuessa eläkepoistuma ja määräaikaisten työsopimusten päättymiset tulee käydä huolellisesti läpi ja tutkia kokonaisuuden kannalta mahdollisuudet toimintojen tehostamiseen uudelleenjärjestelyjen kautta. Palkkamenojen suunnittelussa tulee noudattaa voimassa olevaa tiliointiohjetta.

Korotusvaraus tallennetaan keskitetysti mukaillen työehtosopimuksissa sovittujen korotusten kustannusvaikutusta. Samoin uudet sivukuluprosentit ja opettajien ylituntikorvaukset huomioidaan keskitetysti. Tiedossa olevat säännöllisesti maksettavat erilliskorvaukset budjetoidaan omatoimisesti kustannuspaikka/toimintotasolla suoraan tilille 4005 – ei kohdisteta suoraan henkilöön.

Työ- ja virkaehtosopimuksen mukaiset järjestelyvaraerät (tulevat voimaan 1.10.2026) pitää olla päätettynä (henkilöstöpäällikkö ja luottamusedustajat) viimeistään 15.9.2026 ja ne tallennetaan järjestelmään palkkahallinnon toimesta järjestelmään 30.9.2026 mennessä.

Palkat ovat käytössä talousarvion laadintaa varten viimeistään ke 7.10.2026.

Sisäisten erien ja palkkojen jakoperusteet

Sisäisten erien tasoa ja perusteita tarkastellaan elo-syyskuussa kokonaisuutena. Sisäisistä eristä ei saa syntyä katetta. Sisäisten erien tulee perustua mahdollisuuksien mukaan suoritekohtaiseen laskentaan ja näiltä osin myös sisäisten erien laskutus tehdään toteuman mukaan.

Sisäiset erät syötetään budjetointiohjelmaan keskitetysti taloustoimiston puolesta viimeistään 6.10.2026.

Taloushallinnon kustannusten kirjaaminen

Taloushallinnon kustannukset jaetaan kustannuspaikoille kirjanpidon vientien suhteessa. Perusteena käytetään vientien toteumaa tammi-kesäkuulta 2026.

Palkkahallinnon kustannusten kirjaaminen

Palkkahallinnon kustannukset jaetaan kustannuspaikoille henkilötyövuosien suhteessa.

Henkilöstöhallinnon kustannusten kirjaaminen

Henkilöstöhallinnon (sis. työterveyshuolto, luottamusmiehet, työsuojelu, E-passi, mahdollinen henkilöstöjuhla, HR-ohjelmat) kustannukset kirjataan kustannuspaikoille henkilötyövuosien (vakituiset) perusteella.

Hallinto ja taloussuunnittelu

TAM2026 toimintakulut (ensimmäisen talouskatsauksen mukainen muutettu talousarvio).

Tasausmaksu

Kirjataan ensimmäisen talouskatsauksen mukaisen muutetun vuoden 2026 talousarvion henkilöstömenojen suhteessa.

Yhteiset ict-kustannukset

Ulkoisten ict-kustannusten budjetointia tarkastetaan koko kunnan tasolla, kun Meitan hinnoittelumuutokset ovat tiedossa. Ulkoisten ict-kustannusten budjetoinnin pohjana kannattaa käyttää vuosia 2025 ja 2026.

Lähtökohtaisesti ict-kustannukset kirjataan suoraan kustannuspaikoille ja toiminnoille, jos meno on selvästi kohdistettavissa (esim. työasemat, tulostimet, puhelimet, puhelinlaskut, toimialakohtaiset ohjelmistot jne.). Kustannukset jaetaan toimialoille laskennallisella perusteella, jos meno ei ole suoraan kohdistettavissa (esim. paikallistuen ja kaikkien käyttämien ohjelmien kustannukset).

Sisäiset vuokrat, ruokapalvelut ja muut elinympäristön sisäiset erät

Tiedot toimitettava palvelualueiden kanssa tarkistettuna taloushallintoon pe 25.9.2026.

Yhteenveto talousarvion 2027 laadinnan aikataulusta

- Budjetointiohjelma (Raindance) ja talousdokumentointiohjelma (Opiferus) avattu 25.6.2026
- Talousarvion laadintaohje kunnanhallituksessa 17.8.2026,
- Toimielinten palkkiot 15.9.2026,
- Järjestelyvaraerät päätetty 15.9. 2026,
- Talousarviokehys kunnanhallituksessa 21.9.2026,
- Sisäisten erien tiedot taloustoimistoon 25.9.2026,
- Järjestelyvaraerät syötetty Personeciin 30.9.2026,
- Taksat elinympäristölautakunnassa 29.9.2026,
- Poistot budjetointiohjelmassa 6.10.2026,
- Sisäiset erät budjetointiohjelmassa 6.10.2026,
- Palkat tarkistettavissa budjetointiohjelmassa 7.10.2026,
- Investointisuunnitelma taloustoimistoon 14.10.2026,
- Elinympäristöpalveluiden talousarviotiedot (Opiferus) 21.10.2026 (viim.)
- Hyvinvointipalveluiden talousarviotiedot (Opiferus) 22.10.2026 (viim.)
- Talousarvioiden käsittely hyvinvointi- ja elinympäristölautakunnissa 30.10.2026 (viim.)
- Tytäryhtiöiden ja keskushallintopalveluiden talousarviotiedot (Opiferus) 30.10.2026 (viim.)
- Veroprosenttien käsittely kunnanhallituksessa 2.11.2026,
- Veroprosenttien hyväksyntä valtuustossa 9.11.2026,
- Talousarvion käsittely kunnanhallituksessa (sis. tytäryhtiöiden ja palvelualueiden talousarvioesittelyt) 30.11.2026,
- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen valtuustossa 7.12.2026.